

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-78М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Правничі компетентності»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІП
Протокол № 2 від 26.09.2024р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правничі компетентності» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Мельничук Ю. І. – Рівне : НУВГП, 2024. – 24 с.

Укладач: Мельничук Ю. І., к.філос.н., доцент, доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Швець О. М., к.ю.н., доцентка, в.о. завідувача кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право» Міщук І. В.

© Ю. І. Мельничук, 2024

© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	
1.1. Опис навчальної дисципліни.....	5
1.2. Тематика практичних занять	8
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	10
1.4. Критерії та шкала оцінювання	10
2. Плани практичних занять	13
3. Індивідуальна та самостійна робота	20
Рекомендована література	22

ПЕРЕДМОВА

Структура навчальної дисципліни «Правничі компетентності» побудована таким чином, щоб здобувачі освіти отримали достатній рівень знань та сформували навички, які необхідні для використання інструментарію критичного, аналітичного та логічного мислення. Цей курс спрямований на формування культури мислення, здатності орієнтуватись на ринку юридичних послуг, забезпечити власну конкурентноспроможність.

У процесі роботи над темами здобувачі освіти зможуть розвинути такі види навичок, як:

- аналітичне мислення: це здатність розбиратися в складних правових ситуаціях, виявляти важливі деталі і підбирати правильні закони для їх вирішення. Також відшліфування навички працювати з цифрами та використовувати математичні формули, коли це необхідно;
- логічне мислення: це вміння будувати аргументаційний процес, використовуючи закони та факти. Чітко і ясно пояснювати свою точку зору і переконувати інших;
- критичне мислення: це вміння працювати з різною інформацією, відрізнити правду від неправди і робити власні висновки. Також аналізувати інформацію з різних джерел і оцінювати її достовірність.

Вивчення цієї навчальної дисципліни допоможе розвинути у здобувачів освіти важливі навички для майбутнього юриста. Наприклад, розбиратися в складних ситуаціях, оцінювати інформацію та робити

правильні висновки, використовуючи логічні знання; відшліфувати навичку аналізувати проблеми, ставити під сумнів те, що здається очевидним, і будувати логічні аргументи.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Опис освітньої компоненти

Мета освітньої компоненти «Правничі компетентності» передбачає формування системи знань у здобувачів освіти та відшліфування навичок аналітичного, критичного та логічного мислення.

Завдання освітньої компоненти полягає у:

- *формуванні здатності до аналізу та синтезу, узагальнення;
- *здатності застосовувати закони та правила формальної логіки;
- *здатності працювати із великим обсягами інформації використовуючи інструменти критичного мислення;
- *вміти будувати логічні висновки, здійснювати порівняння, будувати аналогії;
- * здатності вибудовувати ефективний аргументаційний процес;
- *здійснювати найпростіші математичні дії;
- *вмінні застосовувати формалізацію;
- *вміння здійснювати верифікацію;
- * розумінні елементи комбінаторики, роботи із статистичними даними, теорії множин, теорії імовірності;

*вміти застосовувати теоретичні знання на практиці.

**У результаті вивчення освітньої компоненти здобувач освіти повинен:
сформувати такі компетентності**

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК17. Здатність до ініціативності, генерування нових ідей, адаптації та дій в нових ситуаціях.

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

знати та вміти (програмні результати навчання)

РН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

PH18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

PH20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть год. п.ф.н	К-сть год. з.ф.н
<i>Модуль 1.</i>			
1.	<i>Поняття правничих компетентностей</i>	2	
2	<i>Критичне мислення як логічна рефлексія</i>	2	4
3	<i>Теорія аргументації</i>	2	
4	<i>Запитання та відповіді при критичному аналізі</i>	2	2
<i>Модуль 2.</i>			
5	<i>Логічне мислення. Понятійний апарат міркувань.</i>	2	2
7	<i>Судження як форма мислення, прості та складні судження.</i>	2	
8	<i>Умовивід як форма мислення. Правдоподібний та імовірний умовиводи</i>	2	2
9	<i>Аналітичне мислення. Основні закони та операції формальної логіки як інструменти аналітичного мислення.</i>	2	2

10	<i>Елементи теорії множин</i>	2	1
11	<i>Елементи комбінаторики, теорії ймовірностей і математичної статистики.</i>	2	1
	Всього	20	14

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

З метою здійснення перевірки рівня підготовки здобувачів освіти використовуються різноманітні типи завдань, що дозволяють перевірити не тільки знання теорії, але й уміння демонструвати аналітичні, логічні та критичні навички при вирішенні різних завдань практичного спрямування. Отже, форми зрізу знань можуть включати такі види дій:

- * оцінка роботи під час практичних занять;
- * аргументованість відповідей;
- * вміння аналізувати різні види інформації;
- * перевірка роботи із числами тощо;
- * вирішення завдань тестового характеру;
- * виконання поточних контрольних робіт за темами змістових модулів;
- * виконання завдань самостійного та індивідуального характеру;
- * написання різних видів робіт.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Рівень засвоєння здобувачами освіти знань та навичок визначається за допомогою системи критеріїв. При цьому враховується :

- розуміння, ступінь засвоєння теорії, що розглядаються;

- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання певних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

- арифметична правильність виконання розрахунків;

- демонструвати критичність сприйняття інформації;

- вміння аргументувати власну точку зору;

- застосування аналітичних здібностей при розв'язанні різних типів завдань;

- логічність, структурованість, обґрунтованість, послідовність розв'язання поставленої проблеми;

Оцінювання здобувачів вищої освіти:

- 60 балів аудиторна робота. Це виконання завдань до практичних занять та індивідуального завдання;

- 20 балів – модуль 1;

- 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Також, здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали при виконання різних видів робіт наукового спрямування (наприклад, написання статей, тез,

доповідей та ін.). У такому випадку теми можуть бути вибрані самостійно, але із узгодженням з викладачем.

Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <http://ep3.nuwm.edu.ua/15311/>

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження здобувача освіти не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національна шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	

35-59 балів	Не зараховано з можливістю повторного складання
1-34 балів	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

Види занять: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи.

Форми навчання: традиційні лекції, практичні заняття, дискусія, проблемне навчання.

Методи навчання: практичні вправи, логічні, аналітичні задачі, ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести та інші інтерактивні методи навчання.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ І

Тема 1. Поняття правничих компетентностей

План:

- 1.** Поняття компетентностей: загальна характеристика.
- 2.** Професіоналізм в юридичній діяльності.
- 3.** Практичні вміння та професійні навички фахівця-юриста.
- 4.** Актуальні навички правників в нинішніх умовах.

Завдання до теми:

1. *Опишіть важливі компетентності, якими має володіти успішний фахівець у сфері права (враховуючи сучасні реалії).*
2. *Логічна культура юриста.*

Тема 2. Критичне мислення як логічна рефлексія

План:

1. Особливості критичного мислення.
2. Мовленнєва комунікація та критичне мислення.
3. Логічні основи критичного мислення.
4. Стратегії критичного мислення.
5. Вдосконалення рівня критичного мислення.
6. Найтипівіші помилки при сприйнятті інформації.

Завдання до теми:

1. *Важливість критичного сприйняття інформації.*
2. *Стратегії роботи з інформацією. Оптимальний спосіб підбору стратегії.*
3. *Когнітивні спотворення інформації.*
4. *Підберіть 4 тексти різного спрямування на актуальну тематику сьогодення та сформулюйте по 5 запитань критичного сенсу.*
5. *Поясніть як ви розумієте фальсифікацію Поппера.*
**Під час практичних занять Вам буде надано інформацію для критичного аналізу.*

Тема 3. Теорія аргументації

План

1. Дослідження процесу аргументації в теорії аргументації.
2. Характерні риси аргументації. Види аргументації.

3. Логічна та юридична аргументація.
4. Логічний сенс операції доведення.
5. Співвідношення теоретичних та емпіричних методів обґрунтування у процесі розслідування судової справи.
6. Спростування.

Завдання до теми:

1. *Логічні правила та помилки, що відносяться до аргументів .*
2. *Паралогізми і софізми. Логічні методи виявлення та усунення помилок та хитрощів у доведенні та спростуванні.*
3. *Логічні парадокси: причини виникнення і способи уникнення парадоксальності аргументації.*
4. *Місце логічної теорії аргументації в теорії доказів у кримінальному, цивільному процесі.*
**Під час практичного заняття Вам буде надано різні види інформації для здійснення аналізу.*

Тема 4. Запитання та відповіді при критичному аналізі

План

1. Запитання: логічна структура, передумова запитання.
2. Класифікація запитань.
3. Відповіді: логічна структура.
4. Роль запитань та відповідей у юридичній практиці.
5. Специфіка запитань при критичному аналізі інформації.

Завдання до теми:

1. *Наведіть приклади запитань, відповідно до наведених класифікацій.*
2. *Здійсніть логічний аналіз запитань та відповідей.*
3. *Правила формулювання запитань. Визначіть та обґрунтуйте.*

**Під час практичного заняття Вам буде надана інформація до змісту якої Ви повинні будете сформулювати запитання.*

Модуль 2

Тема 5. Логічне мислення. Понятійний апарат міркувань.

План

1. Логічне мислення: загальна характеристика.
2. Ознаки логічної культури юристів.
3. Практичний аспект використання кіл Ейлера-Вена.
4. Визначіть та охарактеризуйте логічні помилки при здійсненні операцій із поняттями.

Завдання до теми:

1. *Підготуйте завдання, які розміщені у навчальній платформі Moodle. Розв'язок тестових завдань із блоку логічне мислення.*
2. *Поясніть особливості використання кіл Ейлера при розв'язанні логічних задач.*

3. Наведіть приклади класифікації юридичних понять.
4. Додавання, множення понять. Наведіть приклади.
**Під час практичних занять Вам будуть надані логічні задачі по даній темі.*

Тема 6. Судження як форма мислення, прості та складні судження.

План

1. Судження: характеристика. Терміни у судженнях.
2. Прості судження. Поняття еквівалентності та заперечення.
3. Правила побудови заперечних суджень
4. Складні судження: особливості утворення.
5. Особливості використання різних видів сполучників при утворенні складних суджень.
6. Особливості верифікації складних суджень.

Завдання до теми:

1. *Випишіть із цивільного кодексу та/або кримінального кодексу 10 різних видів суджень та здійсніть наступні дії: визначте логічну структуру, вид, характеристика логічних взаємозв'язків, верифікуйте ці судження, запишіть еквіваленті та заперечні (де можливо).
Під час практичного заняття Вам буде надано для аналізу мінітексти.

Тема 7. Умовивід як форма мислення. Правдоподібний та імовірний умовиводи

План:

1. Структура умовиводу. Поняття логічного виводу та логічного слідування .
2. Безпосередні умовиводи з категоричних суджень: перетворення, обернення, протиставлення предикату, виводи за «логічним квадратом».
3. Умовивід та логічне слідування.
4. Дедуктивні умовиводи.
5. Індуктивні умовиводи.
6. Традуктивні умовиводи.

Завдання до теми:

1. *Обґрунтуйте правила виведення висновків у умовиводах.*
2. *Принципи формалізації дедуктивного виводу.*
3. *Охарактеризуйте скорочений силогізм (ентимема). Поясніть особливості реконструкції ентимем.*
4. *Охарактеризуйте складні силогізми (полісилогізми) та складноскорочені силогізми (сорити та епіхейреми). Наведіть приклади.*
5. *Поясніть виводи, що ґрунтуються на логічних зв'язках між судженнями.*
6. *Система натурального виводу логіки висловлювань.*
7. *Способи встановлення логічного слідування між наявними підставами та передбачуваним висновком.*

**під час практичного заняття будуть надані різні завдання щодо утворення, реконструкції, перевірки правильності висновків.*

Тема 8. Аналітичне мислення. Основні закони та операції формальної логіки як інструменти аналітичного мислення.

План

1. Особливості застосування аналітичного мислення у юридичній діяльності.
2. Аналіз законів формальної логіки як інструменти аналітичного мислення.
3. Зміст, вимоги, умови дії, функції, значення основних законів логіки та типові логічні помилки при їх порушенні.
4. Інструменти для перевірки аналітичних здібностей.

Завдання до теми:

1. Поясніть особливості законів логіки та їх взаємозв'язок із аналітичним мисленням.
2. Робота із візуалізованою інформацією.
3. Поясніть особливості використання формалізації при аналітичному аналізі.
4. Розв'яжіть приклади завдань аналізу таблиць, схем, діаграм, гістограм, малюнків. (доступ до завдань попередньо буд надано викладачем через гугл диск).
5. Пропишіть алгоритм дій при аналітичному аналізі інформації.

**Під час практичного заняття будуть надані приклади різних завдань,, тестів на перевірку аналітичних здібностей.*

Тема 9. Елементи теорії множин

План

1. Загальна характеристика імені (предметне та смислове значення).
2. Поняття теорії множин.
3. Співвідношення імен та понять.
4. Правила поділу понять: характеристика
5. Характеристика помилок.
6. Використання знання з елементів теорії множин у практичній діяльності

Завдання до теми:

- Під час практичного заняття розглядатимуться завдання аналітичного характеру.

Тема 10. Елементи комбінаторики, теорії ймовірностей і математичної статистики.

План

1. Поняття комбінаторики.
2. Використання елементарних математичних дій: операції із натуральними числами, дробовими числами, визначення відсотків, складання пропорцій.
3. Особливості аналітичного аналізу із інформацією різного виду, аналіз статистичних даних.
4. Базові правила комбінаторики.
5. Поняття теорії ймовірності.

3. Індивідуальна та самостійна робота здобувачів освіти

Самостійна робота здобувача освіти організовується шляхом формулювання різних питань до теми (перелік орієнтовних питань доданий до тем), а також різноманітних завдань: запитання для самоперевірки, практичні вправи та творчі проєкти. Ці завдання можна також знайти на сторінці навчальної дисципліни у навчальній платформі Moodle або отримаєш від викладача. Деякі теми можуть вивчатись здобувачем самостійно, результати вивчення перевіряються викладачем у за допомогою виконаних завдань, створення презентації чи інтелектуальних карт.

Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Якщо здобувач освіти пропустив практичне заняття він має можливість самостійно опрацювати тему, отримати консультацію у викладача та, за умови виконання завдань до теми, відповідні бали.

Індивідуальне творче завдання обговорюється із здобувачами освіти на початку вивчення освітньої компоненти, оцінюється відповідно до оприлюдненої шкали, яка розміщена на сторінці освітньої компоненти у навчальній платформі Moodle, та може передбачати: написання тез, статей, доповідей, есе з подальшим їх оприлюдненням.

Орієнтовний перелік тем:

1. *Фігури та модуси силогізму.*
2. *Правильні (демонстративні) модуси.*
3. *Відбір правильних модусів за допомогою колових схем.*
4. *Принципи демонстративного виводу з двох простих суджень через визначення фігури та модусу силогізму.*
5. *Особливості критики аргументів.*
6. *Неспроможність демонстрації.*
7. *Види аргументації: емпірична та теоретична, дедуктивна та недедуктивна (правдоподібна),*
8. *Доказова та недоказова аргументація.*
9. *Суперечка, її види, прийоми ведення.*
10. *Демонстративність умовиводу як логічна підстава судового вироку.*
11. *Дедукція та редуція.*
12. *Використовувати логічні засоби та інструменти для обґрунтування висновків*
13. *Критичне аналіз і прийняття рішення*
14. *Умовивід як форма критичного мислення людини.*
15. *Особливості дихотимічного поділу понять.*
16. *Поняття та імена.*
17. *Особливості дефініцій у юридичній діяльності.*

- *Можуть бути і інші теми, залежно від інтересів здобувача освіти та актуальності висвітлюваної проблеми.*

4. Рекомендована література

Основна література

1. Колотілова Н.А. Логіка і риторика. Ретроспектива взаємозв'язку. Київ: Центр навч. л-ри, 2019. 272 с.
2. Конверський А.Є. Традиційна логіка: підр. Київ: Центр навч. л-ри, 2020. 408 с.
3. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Класична та некласична: підр. Київ: Центр навч. л-ри, 2019. 296 с.
4. Конверський А.Є. Критичне мислення: підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К., 2019. 340с.
5. Максименко С. та ін. Системне мислення: формування і розвиток. К., 2020. 251с.
6. Онлайн тести ЗНО із ТЗНПК. URL: <https://zno.osvita.ua/master/tznpk/>

Додаткова література:

1. Гвоздік О.І. Логічні числення: принципи побудови та застосування в юриспруденції. Київ: ТАТ, 2003. 302с.
2. Щербина О. Ю. Логіка та юридична аргументація . Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 303 с.
3. Юридична аргументація. Логічні дослідження: монографія За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.
4. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236с

5. Мельничук Ю.І. Комунікативна раціоналізація та дискурсивні процедури обґрунтування норм. Юридичний науковий електронний журнал 2020. №3. С.474-476.
6. Мельничук Ю.І. Критичне мислення як базова компетентність правознавців/ Міжнародна науково-практична конференція «Перспективні напрямки розвитку економіки, фінансів, обліку та права: теорія і практика», 12 лютого 2020р. URL: <http://www.economics.in.ua>
7. Мельничук Ю. Логічні основи аргументації як способу міркування / Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки(частина II): матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 30-31 січня 2020р. м. Київ: МЦНІД, 2020. 72с. С.60-62
8. Мельничук Ю. Герменевтичні аспекти логічного аналізу у юридичній практиці //Альманах науки №2(35) лютий 2020р. (за матеріалами II Міжнародна науково-практична конференція «Наука та пріоритети») м. Київ. 88с. С.81-84
9. Карамишева Н. В. Логіка. Пізнання, евристика: посіб. для студентів та аспірантів. Львів: Астролябія, 2002. 352с.
10. Тягло О.В. Критичне мислення. Харків: Вид-во «Основа», 2008. 189 с.
- 11.Хоменко І.В. Еристика: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 280 с.
- 12.Хоменко І.В. Логіка в задачах. Київ: Четверта хвиля, 1998. 283 с.
- 13.Хоменко І. Логіка юристам: підр. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 224 с.

- 14.Цалін С.Д. Логічний словник-довідник. Харків: Факт, 2006. 383 с.
15. Юридична аргументація. Логічні дослідження: мон. / О.Юркевич. Харків: Право, 2015. 336 с.
16. Гвоздік О.І., Кошинець В.В. Логіка доказування в юрисдикційному процесі: навч. посіб. Київ: Національна академія прокуратури України, 2016. 130 с.

Інформаційні ресурси

- 1.Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
- 2.Інститут філософії ім. Г.Сковороди НАН України.
URL: <http://www.filosof.com.ua>
- 3.Бібліотека філософської літератури. URL:
http://dumka.ho.ua/books_kf.htm